

Novinky na knižním trhu

Spousta, V.: Speciálně pedagogická diagnostika etopedická

2. vydání

Avizovaným 2. vydáním *Speciálně pedagogické diagnostiky etopedické* podává její autor doc. PhDr. Vladimír Spousta, zástupce vedoucího katedry pedagogiky na pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, pomocnou ruku všem, jimž není příštím osud morálně handicapovaných dětí lhostejný. Práce je výsledkem několikaletého tvůrčího úsilí a hledání optimální podoby. Prvá verze vznikla v 80. letech, kdy byl autor jako „politicky nespolehlivý“ vypuzen z univerzity. Při zpracování problematiky byly zúročeny jeho bohaté zkušenosti z téměř čtyřicetileté práce učitelské a vědeckovýzkumné. Jestliže byl pro napsání práce tohoto druhu teoreticky vybaven už jako vysokoškolský učitel, praktické zkušenosti získal teprve v diagnostickém ústavu při reedukační, diagnostické, psychoterapeutické a arteterapeutické činnosti etopedické.

Při zpracování je uplatněna problémová metoda, jež dovoluje nabídnout čtenáři řadu alternativních řešení určitého problému. Systémový přístup k otázkám diagnostikování je zřejmý především v kapitole věnované metodice poznávání a hodnocení morálně defektního jedince a v kapitole o speciálně pedagogické diagnóze etopedické. Jednou z hlavních předností textu je tvořivé a průkazné spojování teorie s praktickou výchovnou činností. Zvláště ceněna je obsahová struktura etopedické diagnózy, která představuje originální a bohatý inventář možných hodnocení osobnosti dítěte. Pojetí práce, její obsah a závěry široce překračují rámec použitelnosti, protože jich lze využívat v celé oblasti výchovně vzdělávací práce, všude tam, kde jde o diagnostiku osobnosti žáka a prevenci proti negativním společenským vlivům.

Více než desetiletou praxí prověřený text vychází z nejnovějších poznatků pedagogického bádání a reflektuje praktické potřeby soudobé etopedické diagnostiky. Členěn je přehledně do 12 oddílů. Prvé dvě kapitoly objasňují cíle a zaměření práce. 3. kap. „Význam, funkce a postavení diagnostického ústavu v reedukačním systému československého školství“ uvádí čtenáře do problematiky institucionální péče v oboru. Pojednává i o vzájemné kooperaci jednotlivých úseků podílejících se na diagnostikování. V kap. „Sociální

kontakt jako faktor formování osobnosti mravně narušeného jedince“ autor osvětluje, jak se tento vztah projevuje v patologické rovině. 5. kap. „Speciálně pedagogická diagnostika a pomocné disciplíny pedagogické“ terminologicky vymezuje základní pojmy a ozřejmuje vztah pedagogické diagnostiky k teleologii, symptomatologii, etiologii a prognostice. Socioprofesionální profil etopeda a obsah jeho terapeutické, reedukační, diagnostické, prognostické, metodické, profylaktické a katamnestické činnosti specifikuje autor v kap. Speciální pedagog — etoped.

Těžisko práce je v kap. „Metodika poznávání a hodnocení mravně defektního jedince“, v níž je analyzována použitelnost a diagnostická efektivita jednotlivých diagnostických metod a prostředků, a v kap. „Speciálně pedagogická diagnóza etopedická“, která analyticky rozpracovává obsahovou strukturu pedagogické diagnózy. 9. kap. (Diskuse a závěry) shrnuje pojednávanou problematiku a hodnocení vychovávaného ozřejmuje jako polyfunkční a mnohorozměrný pedagogický akt. Oddíl „Dokumentace — přílohy“ přináší ve výběru konkrétní ukázkou reedukační a diagnostické činnosti pedagogického týmu etopedického zařízení. Text uzavírá soupis použité a doporučené studijní literatury a slovníček odborných termínů a cizích slov. Určen je nejen studujícím tohoto specializovaného pedagogického oboru, ale i pedagogům volného času, vychovatelům, učitelům 1. stupně základní školy i budoucím učitelům všeobecně vzdělávacích předmětů na základních a středních školách.

Autorovi se podařilo mnohotvárnou a polydimenzální problematiku etopedické diagnostiky přehledně utřídit a uvést v systém a zaplnit citelnou mezeru v důležité speciálně pedagogické oblasti. Učební text tak přestává plnit funkci pouhé studijní pomůcky, ale do jisté míry nahrazuje potřebnou vědeckou práci, která nemohla být dříve napsána, protože minulá doba preferovala pedagoga-ideologa a jím suplovala trpělivého a pracovitého systematika-analytika žijícího svým oborem. O teoretické úrovni a praktické užitečnosti textu svědčí nejlépe skutečnost, že jeho 1. vydání v bývalém SPN (Praha 1990) bylo v krátké době cca 18 měsíců zcela rozebráno. Pedagogická fakulta MU v Brně proto přistupuje k jeho reedici; publikace v rozsahu 105 stran vyjde na počátku roku 1993. Zájemci si ji mohou objednat v prodejné skript při ústřední knihovně pedagogické fakulty Masarykovy univerzity — Poříčí 7, 603 00 Brno.

Bohumír Blížkovský: Systémová pedagogika pro studium a tvůrčí praxi

Ostrava, Amosium servis 1992, 303 s.

Pedagogických knih tohoto druhu nevychází ve světové, tím méně v naší odborné literatuře mnoho, protože jde o zpracování náročné problematiky týkající se základních otázek humanizace člověka v procesu výchovy. Autorův záměr výstižně dokreslují podtitulky publikace: celistvé a otevřené pojetí výchovy, škola plného života — celý život školou, tvorba výchovně vzdělávací soustavy školy jako dílny lidskosti. Monografie profesora Masarykovy univerzity v Brně se vyslovuje na základě autorových dlouholetých teoretických studií a s využitím pedagogických zkušeností k ústředním problémům pedagogické teorie a praxe, které představují východisko k tvořivě výchovně vzdělávací práci.

Monografie se člení na tři obsáhlé kapitoly — Pojetí výchovy, Proces výchovy a Optimalizace předpokladů, procesů a výsledků výchovy, v nichž se dále vydělují podkapitoly, tematické celky a dílčí témata. Vznikla tak přehledná struktura, která je ještě znásobena grafickou úpravou (použití petitu, tučné titulky, proložený tisk důležitých pasáží apod.), takže čtenář má usnadněnou orientaci v textu. Publikace je koncipována jako učebnice nebo studijní příručka, která poskytuje mnoho informací a podnětů každému pedagogu. Hlubší zájemci ocení též přehled použité literatury, která čítá 470 bibliografických údajů našich i zahraničních autorů.

Publikace vychází ke 400. výročí narození Jana Ámose Komenského, což autor dokumentuje nejen citacemi myšlenek Komenského, ale též úsilím navázat na jeho odkaz. Konkretizuje ideu Komenského o škole jako dílně lidskosti pokusem o úvod do pedagogiky inspirované obecnou teorií systémů. Přispívá tím mimo jiné k teorii i k tvorbě vzdělávací a výchovně soustavy. Zvlášť je třeba ocenit shrnutí vědeckých základů systémového pojetí výchovy, které je u nás v tomto rozsahu podáno poprvé, analýzu faktorů, na nichž nejvíce závisí kvalita výchovně vzdělávacích výsledků, i přínos k otázkám řízení, sebeřízení, samosprávy, pedagogického vedení a problematiky tvůrčí vychovatelské osobnosti.

V mnoha ohledech je podnětný Blížkovského výklad systémového pojetí výchovy, jímž jednak respektuje mnohostrannou složitost výchovy, jednak výchovu začleňuje do širších antropologických i sociálně přírodních souvislostí. Podstatu obecného systémového pojetí skutečnosti shrnuje do čtyř požadavků, které aplikuje na výchovně vzdělávací proces a výchovnou soustavu. Blížkovského pokus o „ucelený dialektický systémový model procesuální stránky výchovně vzdělávací soustavy“ má sice orientační a hypo-

tetický charakter, nicméně významně přispívá k hlubší teoretické orientaci pedagogické praxe i k realizaci komplexnějších pedagogických výzkumů.

Monografie prof. B. Blížkovského je kompendiem „pro studium a tvůrčí praxi“ a měl by se s ní seznámit každý pedagog, který aspiruje na vědeckější zvládnutí své profese. Pochopení složitých pedagogických jevů a závislostí ulehčují četné tabulky a schémata, které zdařile vizualizují výchovně vzdělávací vztahy a modely, o nichž studie pojednává.

Josef Maňák

O příznivém přijetí zprávy o této monografii na 13. kongresu Německé pedagogické společnosti (DGfE) v Berlíně r. 1992 svědčí, že ji vedoucí sekce tohoto kongresu prof. dr. Rolf Huschke-Rhein přejal jako úvod své publikace: *Systemisch Ökologische Pädagogik. Band V. Rhein-Verlag. Köln 1992.*

Novou „Systémovou pedagogiku pro studium a tvůrčí praxi“ si mohou zájemci objednat na adrese:

AMOSIUM SERVIS, vydavatelství,
pošt. příhr. 17
700 44 Ostrava 4

Vaši objednávku vyřídí obratem s progresivní slevou odstupňovanou podle počtu objednaných výtisků:

při objednávce 1–4 výtisky	à 86 Kč
5–15 výtisků	à 73 Kč
16–99 výtisků	à 69 Kč
100–a více výtisků	à 61 Kč